

2020 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ KARA DELİKLERİ KAPATMAYA YÖNELİKTİR

Oda Yönetim Kurulu Başkanı Yunus Yener, 25 Ekim 2019 tarihinde bir basın açıklaması yaparak 2020 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi üzerine Oda görüşlerini kamuoyu ile paylaştı.

2020 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi TBMM'ye sunuldu ve Kasım ayında Plan ve Bütçe Komisyonunda, Aralık ayında ise Genel Kurul'da görüşülmeye başlanacağı açıklandı.

2020 bütçesi, 17 yıldır uygulanan rant odaklı, dışa bağımlılığı pekiştiren, sanayisiz ve istihdamsız ekonomi politikalarının bir sonucu olan ekonomik bunalımın gölgesinde hazırlanmıştır. Bu koşullarda oluşturulan bütçe, hangi kesimlerin gözetildiğini açıklıkla ortaya koymaktadır.

17 yıldır iktidarın sosyal sınıflara, toplumsal hak ve özgürlükler ile demokrasiye ilişkin duruşunun bir belgesi

olan bütçe, bu yıl da ülkemizin içinden geçmekte olduğu ekonomik bunalımın faturasını emeğiyle geçinen tüm yurttaşlara ödetecek nitelikte hazırlanmıştır. Gelir vergilerinde yüzde 11'lik bir artış öngörülürken, çoğu emekçi halk tarafından üstlenilen ÖTV, Harçlar, Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) ve KDV gibi dolaylı vergilerde yüzde 35'e yakın artış öngörülmektedir. Dolayısıyla 2020'nin yüksek işsizlik ve enflasyonun yanında ağır vergi artışlarıyla geçeceği şimdiden bellidir.

Bilindiği gibi yılın bitmesine üç ay kala kamu bütçe dengesi açığı şimdiden Yeni Ekonomi Programı'nda açıklanan

hedef olan 80,6 milyar TL'nin üzerine çıkmıştır. Bugüne dek dolaylı vergilerde artış, kamu mal ve hizmetlerine yapılan zamlar derken bütçe açığının finansmanı için "tek seferlik" gelir artışlarına yönelerek bedelli askerlik, imar affı, Merkez Bankası temettüleri ve yedek akçesine başvurulmuştur. Ne var ki tüm bu "arka kapı" yöntemleri işe yaramamış, Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerinde gördüğümüz üzere 2018'in ilk 9 ayına göre yüzde 82 gibi devasa bir artış ile 2019'un ilk dokuz aylık döneminde bütçe dengesi açığı yaklaşık 90 milyar lirayı bulmuştur. Dolayısıyla önümüzdeki aylarda ve 2020 yılında bütçe açığının daha da büyüyeceği, bu

açığın finansmanında bugüne dek yapıldığı ve bütçe tasarısında izleri görüldüğü üzere doğalgaz, elektrik, köprü ve otoyol geçişleri, tren, posta, alkollü içecek, sigara fiyatları ve birçok kamusal hizmete yapılan zamlar hız kesmeden devam edecektir.

İşçinin, emekçinin, köylünün, emeklinin, yoksulun, kadının, çocuğun, gencin, bir bütün olarak toplumsal alanın büyük bir bölümüne ağır vergiler ve zamlar dayatılırken, kamu ve sosyal güvenlik harcamaları daha da kısılmakta, özelleştirmelerle eğitim, sağlık gibi kamusal hizmetlerin paralı hale getirilmesi ve fiyatlarının artırılması çalışmaları sürmektedir. Halka "mali disiplin, kemer sıkmayı" dayatan iktidar Kamu Özel İşbirliği (KÖİ) kapsamındaki halkın geçemediği köprüler ile mega projelere yüklü bir kaynak ayırmaktadır. 2020'de söz konusu KÖİ projeleri için 18,9 milyar TL ayrılmaktadır.

17 yıldır uygulanan yanlış politikalar ülkemizi borç batağına sürüklemiştir. Döviz cinsinden borçlarda yüzde 244 artış olmuştur. Son iki yılda çoğu iktidara yakın inşaat ve enerji şirketlerine ait döviz cinsinden borçların "arka

kapı" yöntemleri ile iktidar tarafından halkın cebinden finanse edildiği bilinmektedir. Bunlardan biri Merkez Bankası temettüleri ve yedek akçesi iken, diğer yöntemler arasında Türkiye Varlık Fonu AŞ'nin kullanımı da bulunmaktadır. Bugüne kadarki en büyük ve en denetimsiz, büyük ölçekte bütçe dışı fon sistemine ve devletin şirketleşmesine geçişin simgesi olan Türkiye Varlık Fonu AŞ, ülke kaynaklarını kullanarak borçlanmaya ve bu borçla iktidara yakın şirketleri kurtarmaya devam etmektedir.

Dışa bağımlılığı pekiştiren iktidar politikaların bir sonucu da ülkemizin sırtında büyüyen faiz yüküdür. 2019 yılında bütçe gelirlerinin yüzde 16'ya yakın bir kısmı faiz ödemelerine aktarılmıştır. 2020'de ise bu oranın yaklaşık yüzde 18'i bulacağına belirtilmesi, bütçe gelirlerinden yani halktan alınıp faiz odaklı uluslararası rantlara aktarılan gelirin her geçen gün daha da büyüdüğüne işaret etmektedir.

2020 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nde öne çıkan bir diğer husus, hesap verilmeden kullanılan örtülü ödenek ve yedek ödeneğin bütçe

teklifi içindeki toplamının 14,1 milyar liraya ulaşmasıdır. 2012 yılında 138 milyon TL olan ödenek 2014'te 199 milyona; 2015'te 397 milyona, 2016'da 434 milyona, 2017'de 648 milyona, 2018'de 845 milyona, 2019'da 4 milyar 805 milyona, 2020 yılında 5 milyar 410 milyon TL'ye; 2019'da 7 milyar 318 milyon lira olan yedek ödenek toplamı da 8 milyar 763 milyon TL'ye çıkmıştır. Son bir yıl içindeki ödenek artışı yüzde 13'e, yedek ödenekteki artış da yüzde 20'ye yaklaşmıştır.

Ülkemizde süregiden sanayisizleşme ve yatırımsızlık 2020 yılında da sürmüştür ve bütçe teklifi ile 2020 yılına taşınmıştır. Ekonomide küçülme yaşanırken üretim ve yatırım daha fazla düşmüştür. 2020 bütçesinde sanayiye, üretimi güçlendirmek adına yeterli kaynak ayrılması bir yana, sanayisizleşme, yatırımsızlığa ilişkin anlayış korunmuştur. 2019 bütçesinde yüzde 4 düşürülen Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesi, 2020'de de olduğu gibi korunmuştur.

Temel göstergeleriyle 2020 bütçesi, ekonomimizin ve ülkemizin bugün geldiği durumu ve iktidar politikalarının yarattığı çarpıklıkları tam anlamıyla yansıtmaktadır. İktidar Halkın zaten dar olan bütçesi ile ve halka hiçbir yarar sağlamayan KÖİ projeleri ve özellikle enerji ve inşaat şirketleri milyarlarca dolarlık borçlarından kurtarılmakta, krizin tüm faturası halka çıkarılmaktadır.

Sonuç olarak bu anlayış ve uygulamalardan farklı, demokratik, kalkınmacı ve toplumsal gereksinimlerle yükümlenmiş bütçe hakkını esas alan adaletli bir bütçeye duyulan gereksinim sürmektedir.

Yunus Yener

TMMOB

Makina Mühendisleri Odası Başkanı